

Верховний
Суд

Дайджест

правових позицій судової палати для
розгляду справ про банкрутство КГС ВС

(актуальна судова практика у справах про банкрутство
юридичних осіб)

4/2025

Перелік уживаних скорочень

ВП ВС – Велика Палата Верховного Суду

ВС – Верховний Суд

ВСУ – Верховний Суд України

ГК України – Господарський кодекс України

ГПК України – Господарський процесуальний кодекс України

Закон про банкрутство – Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»

КАС України – Кодекс адміністративного судочинства України

КГС ВС – Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду

КК України – Кримінальний кодекс України

Конвенція – Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення

КУзПБ – Кодекс України з процедур банкрутства

МК України – Митний кодекс України

ПК України – Податковий кодекс України

ЦК України – Цивільний кодекс України

ЗМІСТ

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Порядок розгляду спорів, стороною в яких є боржник 5

Щодо визначення юрисдикції спору про стягнення з боржника у справі про банкрутство поточної заборгованості зі сплати податків

II. БАНКРУТСТВО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Відкриття провадження у справі про банкрутство 10

Щодо необхідності під час вирішення судом питання про відкриття провадження у справі про банкрутство враховувати заборону, встановлену п. 1-6 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ

Щодо відмінностей між вирішенням судом «спору про право» між кредитором та боржником і вирішенням питання про відкриття провадження у справі про банкрутство

Наявність будь-яких конфліктів між кінцевими бенефіціарними власниками кредитора та боржника не може свідчити про наявність «спору про право»

Щодо відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство за заявою податкового органу, яка обґрунтована несплатою боржником штрафної санкції

Щодо дотримання судом балансу захисту публічного та приватного інтересів у вирішенні питання про відкриття провадження у справі про банкрутство державного підприємства, база якого використовується для тимчасового прихистку внутрішньо переміщених осіб

Покладення на органи управління боржника солідарної відповідальності 10

Щодо настання в керівника боржника обов'язку звернутися до господарського суду відповідно статті 34 КУзПБ

Щодо звернення розпорядника майна із заявою про покладення солідарної відповідальності на керівника боржника відповідно до статті 34 КУзПБ

Визнання недійсними правочинів боржника..... 12

Щодо суб'єкта звернення з позовом про недійсність оспорюваного правочину боржника з підстав, визначених статтею 42 КУзПБ

Щодо оцінки укладеного боржником договору про відступлення права вимоги крізь призму його фраздаторності

Щодо визнання недійсним договору поруки з підстав його фраздаторності

Щодо ефективного захисту права внаслідок визнання недійсним фраздаторного правочину

Щодо обставин, з якими закон пов'язує можливість спростування майнової дії боржника в розумінні частини другої статті 42 КУзПБ

Розпорядження майном боржника 16

Щодо неприпустимості надання дозволу на звернення стягнення за рахунок майна боржника, що перебуває у податковій заставі, поза межами справи про банкрутство

Щодо статусу кредиторських вимог (конкурсні чи поточні), які виникли на підставі договору поруки

Щодо моменту виникнення грошових вимог митного органу

З Рішення, внесені до ЄДРСР, за квітень– червень 2025 року

Щодо грошових вимог фізичної особи до боржника, які ґрунтуються на договорі про надання безвідсоткової поворотної фінансової допомоги

Щодо вилучення предмета лізингу в боржника у зв'язку з неналежним виконанням ним зобов'язань за договором фінансового лізингу

Щодо відсутності у розпорядника майна повноваження звертатися до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство іншої юридичної особи

Щодо підстав для припинення процедури розпорядження майном боржника, визнання його банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури

Щодо закриття провадження у справі про банкрутство боржника через його пов'язаність з державою-агресором

Санація боржника.....24

Щодо умов і підстав списання податкового боргу боржника згідно з планом санації

Ліквідаційна процедура 25

Щодо формування лоту шляхом об'єднання для продажу товарів з високою реалізаційною мобільністю майна та товарів вузького вжитку

Щодо «розумності» строків, належної їх тривалості для подання учасниками заявок на участь в аукціоні

Щодо визначення початку та обчислення перебігу позовної давності у спорі про витребування боржником майна, відчуженого в процедурах банкрутства

Щодо вимог боржника про скасування акта приватного виконавця про передачу майна стягувачу в рахунок погашення боргу, визнання недійсним свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів, поза процедур банкрутства та щодо початку стадії продажу майна

Щодо покладення обов'язку оплати основної грошової винагороди арбітражного керуючого та його витрат у справі на кредиторів боржника

Щодо можливості закриття провадження у справі про банкрутство з підстав перебування єдиного майнового комплексу боржника на тимчасово окупованих російською федерацією територіях

Субсидіарна відповідальність.....30

Щодо визначення статусу особи як відповідача за субсидіарною відповідальністю

Щодо кола необхідних і достатніх обставин, які мають бути доведені суб'єктом звернення для покладення субсидіарної відповідальності

III. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ 34

Щодо кола осіб, які мають право на оскарження ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство

Щодо повноважень апеляційного суду на повернення справи до суду першої інстанції на стадію прийняття заяви про відкриття провадження про банкрутство

Щодо скасування апеляційним судом рішення суду першої інстанції та передачі справи для її розгляду в межах справи про банкрутство відповідача

Щодо закриття апеляційного провадження за апеляційною скаргою розпорядника майна боржника, повноваження якого припинені після подання апеляційної скарги

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Порядок розгляду спорів, стороною в яких є боржник

Щодо визначення юрисдикції спору про стягнення з боржника у справі про банкрутство поточної заборгованості зі сплати податків

З огляду на правові норми частин першої, другої статті 7, частини восьмої статті 45 КУзПБ спір, предметом якого є позовна вимога контролюючого органу як поточного кредитора про стягнення грошових вимог з боржника, підлягає розгляду в порядку господарського судочинства в позовному провадженні в межах справи про банкрутство цього боржника.

Унесеними Законом України від 19.09.2024 № 3985-IX змінами до ГПК України та КУзПБ встановлено імперативне правило виключної підсудності господарським судам у розгляді справ про банкрутство, зокрема, спорів про визначення та сплату (стягнення) грошових зобов'язань (податкового боргу), визначених відповідно до ПК України.

Детальніше з текстом постанови від 04.04.2025 у справі № 910/429/22 (910/12899/22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126501008>.

II. БАНКРУТСТВО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Відкриття провадження у справі про банкрутство

Щодо необхідності під час вирішення судом питання про відкриття провадження у справі про банкрутство враховувати заборону, встановлену п. 1-6 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ

У вирішенні питання про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника пріоритетним (порівняно з питанням щодо обґрунтованості заявлених кредитором грошових вимог до боржника та визначення їх розміру) є з'ясування наявності підстав, які перешкоджають відкриттю провадження у справі про банкрутство боржника на дату розгляду та вирішення судом відповідного питання.

Загальні підстави для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство боржника – юридичної особи передбачені положеннями частини шостої статті 39 КУзПБ.

Водночас окремі підстави містить розділ «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ, який було доповнено пунктом 1-6 згідно із Законом України від 13.07.2023 № 3249-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань провадження та застосування процедур банкрутства у період дії воєнного стану», що набрав чинності 29.07.2023.

Пункт 1-6 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ містить окреме застереження стосовно порядку та дії в часі цієї норми. Тому заборона, встановлена зазначеним пунктом, поширюється й на ті правовідносини та випадки, що відбулися до набрання відповідною нормою чинності 29.07.2023, оскільки передбачені нею обставини / події (початок збройної агресії рф проти України, перебування єдиного майнового комплексу боржника на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на тимчасово окупованих рф територіях відповідно до визначеного законом переліку тощо) як причини, за яких вимоги кредитора (кредиторів) не могли бути задоволені боржником, настали до моменту врегулювання цих правовідносин названим Законом.

З огляду на те, що пункт 1-6 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ не містить інших умов, окрім тих, що в ньому наведені, його застосування не залежить від строків виникнення боргу, що став підставою для звернення із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство (до / після початку збройної агресії рф проти України).

Вирішення питання про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника потребує врахування наявності між сторонами господарських правовідносин, за яких у боржника утворилася заборгованість перед кредитором, причин виникнення її, перебування активів, єдиного майнового комплексу на території, яка 24.02.2022 була включена до переліку територій можливих бойових дій, та відсутність у підприємства боржника майна на території, підконтрольній органам державної влади України.

Отже, суду необхідно з'ясувати наявність / відсутність у боржника нерухомого майна (виробничих потужностей) на підконтрольній Україні території, перебування його майна (виробничих потужностей, зокрема і тих, що перебувають під обтяженням) на тимчасово окупованих рф територіях відповідно до визначеного законом переліку та/або на тих, на яких ведуться (велися) бойові дії; законодавчих обмежень / заборон на відкриття провадження у справі про банкрутство боржника, що були запроваджені 29.07.2023 та передбачені пунктом 1-6 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ.

Детальніше з текстом постанови від 25.03.2025 у справі № 910/18228/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126358700> (також див. постанову від 25.06.2025 у справі № 905/45/25).

Щодо відмінностей між вирішенням судом «спору про право» між кредитором та боржником і вирішенням питання про відкриття провадження у справі про банкрутство

Основні відмінності між вирішенням «спору про право» між кредитором та боржником у розумінні частини шостої статті 39 КУзПБ і вирішенням питання про відкриття провадження у справі про банкрутство полягають:

- 1) у різних формах господарського судочинства:
  - позовне провадження для вирішення «спору про право» (пункт 2 частини першої статті 12 ГПК України):
  - у порядку, передбаченому цим Кодексом для позовного провадження, з урахуванням особливостей, встановлених КУзПБ, для здійснення провадження у справі про

банкрутство, зокрема в підготовчому засіданні (частина шоста статті 12 ГПК України, частина перша статті 2, стаття 39 КУзПБ);

2) у різних процесуальних строках здійснення кожного із таких проваджень:

- 90 днів для вирішення «спору про право» в позовному провадженні, що є загальним процесуальним строком, визначеним законом та обумовленим наявністю передбачених законом окремих основних стадій розгляду такої справи: підготовче провадження, врегулювання спору за участю судді, розгляд справи по суті, кожна з яких має строк проведення (частина третя статті 177, статті 183, 190, частини перша, друга статті 195, стаття 248 ГПК України тощо), однак він може зазнавати змін за встановлених процесуальним законом підстав та умов;

- 14 днів для проведення підготовчого засідання у справі про банкрутство з дня постановлення ухвали про прийняття заяви про відкриття провадження у справі, а за наявності поважних причин (здійснення сплати грошових зобов'язань кредиторам тощо) – не пізніше 20 днів (частина друга статті 35 КУзПБ);

3) у різних процесуальних заходах / діях, які має право застосувати суд під час здійснення кожного з названих проваджень, оскільки вчинення таких процесуальних дій, як призначення експертизи, виклик свідків, залучення до участі інших учасників у справі задля оцінки їхніх прав та обов'язків щодо предмета спору, врегулювання спору за участю судді, зупинення провадження у справі тощо, допускається лише у справах позовного провадження, однак не під час вирішення питання про відкриття провадження у справі про банкрутство, що зумовлено, зокрема, визначеним законом строком здійснення кожного з відповідних проваджень.

Тож встановлення між сторонами «спору про право» в розумінні частини шостої статті 39 КУзПБ відбувається як шляхом здійснення судом матеріально-правової оцінки обґрунтованості вимог ініціюючого кредитора до боржника, так і шляхом визначення судом належної процесуальної форми судочинства (з урахуванням строків, процесуальних заходів / дій), застосування якої потребує суд та вимагається за процесуальним законом для дослідження та оцінки обґрунтованості заявлених ініціюючим кредитором вимог до боржника як підстави для відкриття провадження у справі про банкрутство.

Якщо для дослідження та оцінки судом обґрунтованості таких вимог процесуальний закон вимагає та суд потребує тих процесуальних строків, заходів / дій та форми провадження, що відповідає виключно позовному провадженню, і без їх застосування суд позбавлений можливості дослідити, оцінити та встановити обґрунтованість заявлених ініціюючим кредитором вимог до боржника у справі, то є підстави для твердження про існування між зазначеними учасниками «спору про право» в розумінні частини шостої статті 39 КУзПБ, що унеможливлює відкриття провадження у справі про банкрутство боржника за відповідною заявою кредитора.

Водночас збирання доказів у господарських справах не є обов'язком суду (частина перша статті 14 ГПК України), а встановлені статтями 34–39 КУзПБ правила подання кредитором заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство та порядок її розгляду судом не тотожні порядку розгляду аналогічних вимог в позовному провадженні.

Тому ні сторони, ні суд у справі про банкрутство через спрощену порівняно з позовним провадженням процедуру розгляду судом грошових вимог ініціюючого кредитора як однієї з підстав для вирішення питання щодо відкриття у справі про банкрутство, внесені до ЄДРСР, за квітень– червень 2025 року

банкрутство не мають процесуальних передумов застосувати всі ті процесуальні заходи та порядок доказування, які притаманні позовному провадженню.

Детальніше з текстом постанови від 25.03.2025 у справі № 907/600/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126501032>.

Наявність будь-яких конфліктів між кінцевими бенефіціарними власниками кредитора та боржника не може свідчити про наявність «спору про право»

На існування «спору про право» можуть вказувати, зокрема:

- характер та зміст заперечень боржника проти вимог про відкриття провадження у справі про банкрутство (заперечення факту виникнення та існування боргу в конкретних правовідносинах або факту виникнення цих правовідносин, або особи кредитора тощо);
- хронологія обставин та фактів, що передували виникненню спору – правовідносини та обставини, якщо вони спостерігалися до ініціювання справи про банкрутство боржника (листування між сторонами із запереченням боржником боргу, заявленого кредитором у заяві про відкриття провадження у справі про банкрутство), обставини та підстави виникнення цього боргу, набуття кредитором відповідних прав тощо.

Положення КУЗПБ не містять обмеження права кредитора на звернення до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство через його корпоративні (бенефіціарні) зв'язки з боржником.

Водночас наявність між фізичними особами – учасниками / кінцевими бенефіціарними власниками кредитора та боржника будь-яких конфліктів (особистісних чи корпоративних) сама по собі не може свідчити про наявність «спору про право» з приводу заявлених грошових вимог кредитора до боржника, оскільки такі вимоги ґрунтуються на дійсному виконаному кредитором правочині та наявності боргу за цим правочином. Кредитор та боржник є юридичними особами з власними цивільними правоздатністю та дієздатністю, які відповідно до приписів статті 96 ЦК України самостійно відповідають за своїми зобов'язаннями.

Такі обставини необхідно оцінювати в контексті їх впливу на обґрунтованість вимог заявника, правову природу грошового зобов'язання, його структуру, розмір, а також особу кредитора.

Між особами (юридичними та фізичними) можуть існувати не одні правовідносини, проте конструкція частини шостої статті 39 КУЗПБ сформульована так, що підставою для відмови у відкритті справи про банкрутство є те, що саме заявлені вимоги кредитора свідчать про наявність «спору про право».

Тобто зміст «спору про право» має полягати в оспоренні обставин, на яких ґрунтуються саме ті грошові вимоги кредитора, перевірка обґрунтованості яких здійснюється господарським судом у підготовчому засіданні.

Детальніше з текстом постанови від 10.04.2025 у справі № 910/9477/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126648384>.

Щодо відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство за заявою податкового органу, яка обґрунтована несплатою боржником штрафної санкції

Згідно з пунктом 1.3 статті 1 ПК України цей Кодекс не регулює питання погашення податкових зобов'язань або стягнення податкового боргу з осіб, на яких поширюються судові процедури, визначені КУзПБ.

Якщо заявлена ініціюючим кредитором – податковим органом заборгованість є штрафною санкцією, яка не є грошовим зобов'язанням у розумінні статті 1 КУзПБ, суд має відмовити у відкритті провадження у справі про банкрутство з посиланням на частину шосту статті 39 КУзПБ, яка з урахуванням концепції недостатньої якості закону є найбільш близькою за предметом регулювання до сфери спірних правовідносин.

Детальніше з текстом постанови від 03.06.2025 у справі № 910/10047/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128100631>.

Щодо дотримання судом балансу захисту публічного та приватного інтересів у вирішенні питання про відкриття провадження у справі про банкрутство державного підприємства, база якого використовується для тимчасового прихистку внутрішньо переміщених осіб

Підставою для застосування до боржника встановлених КУзПБ процедур та, відповідно, відкриття провадження у справі є неплатоспроможність боржника.

Статтею 1 КУзПБ визначено, що неплатоспроможність – це неспроможність боржника виконати після настання встановленого строку грошові зобов'язання перед кредиторами не інакше, як через застосування процедур, передбачених цим Кодексом.

Згідно із частинами першою – третьою статті 39 КУзПБ перевірка обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні, яке проводиться в порядку, передбаченому цим Кодексом. У підготовчому засіданні господарський суд розглядає подані документи, заслуховує пояснення сторін, оцінює обґрунтованість заперечень боржника, вирішує інші питання, пов'язані з розглядом справи. Якщо провадження у справі відкривається за заявою кредитора, господарський суд перевіряє можливість боржника виконати майнові зобов'язання, строк яких настав. Боржник може надати підтвердження спроможності виконати свої зобов'язання та погасити заборгованість.

Процедура банкрутства за своєю суттю є конкурсним процесом, основною метою якого, зокрема, є пропорційне і якомога максимальне задоволення вимог всієї сукупності кредиторів неплатоспроможного боржника. Водночас однією з основних функцій господарського суду під час провадження у справі про банкрутство є дотримання балансу захисту публічного та приватного інтересів.

Захист публічного інтересу знаходить свій вияв, зокрема, в недопущенні фіктивного банкрутства (стаття 215 ГК України, стаття 166-17 КУПАП) та доведення боржника до банкрутства (стаття 219 КК України).

Захист приватного інтересу полягає в максимальному задоволенні вимог кредиторів, відновленні платоспроможності боржника або його ліквідації, продажу майна боржника в ліквідаційній процедурі з метою погашення вимог кредиторів.

Водночас захист публічного інтересу не може бути обмежений лише метою недопущення фіктивного банкрутства чи доведення боржника до банкрутства, а може мати й іншу легітимну мету, зокрема недопущення банкрутства державного підприємства, матеріальна база якого використовується для забезпечення базових потреб у тимчасовому прихистку внутрішньо переміщених осіб під час воєнного стану.

Оскільки судові накази ініціюючого кредитора перебувають на виконанні в органах державної виконавчої служби, а також можливим є досягнення сторонами домовленостей про мирне вирішення спору, зокрема за участю органу управління майном боржника, то в такому випадку баланс захисту приватного інтересу зберігається. Водночас захист публічного інтересу буде полягати в недопущенні банкрутства державного підприємства, за яким на праві господарського відання закріплена велика кількість державного майна, від реалізації лише незначної частини якого у виконавчому провадженні можна було б отримати кошти для повного погашення вимог ініціюючого кредитора.

Детальніше з текстом постанови від 13.05.2025 у справі № 914/1415/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127571211>.

Покладення на органи управління боржника солідарної відповідальності

Щодо настання в керівника боржника обов'язку звернутися до господарського суду відповідно статті 34 КУзПБ

Тлумачення положень частини шостої статті 34 КУзПБ є тим:

- порушення вимоги Закону своєчасно звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство є підставою для стягнення з винного члена органу управління боржника збитків, спричинених таким порушенням, на користь боржника;

- належним позивачем за вимогою про стягнення збитків є як кредитор, так і боржник;

- якщо суд виявив порушення законодавчої вимоги своєчасно звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, такий висновок відображається у мотивувальній, а не резолютивній частині рішення;

- кошти, стягнені із суб'єкта солідарної відповідальності, є коштами боржника, які, зокрема, включаються до складу ліквідаційної маси і можуть бути використані для задоволення вимог кредиторів лише у порядку черговості, встановленому КУзПБ.

Законодавець не розділяє ні в часі, ні в кількості звернень і судових проваджень вирішення питання про покладення солідарної відповідальності за зобов'язаннями боржника у справі про банкрутство, встановлюючи лише процедуру розгляду та вирішення спору: 1) встановлення порушення; 2) покладення за це порушення солідарної відповідальності та стягнення із суб'єкта відповідної суми.

Такий підхід у вирішенні спору про покладення солідарної відповідальності у справі про банкрутство узгоджується із закріпленим статтею 13 Конвенції правом на ефективний засіб правового захисту.

Водночас дата початку виконання керівником товариства відповідних обов'язків сама по собі не є безумовним моментом для початку відліку місячного строку, передбаченого частиною шостою статті 34 КУЗПБ.

Момент виникнення такого обов'язку залежить у кожному конкретному випадку від наявності об'єктивних юридичних фактів, що підтверджують виникнення загрози неплатоспроможності і вочевидь свідчать про неможливість продовження нормальної господарської діяльності без негативних наслідків для боржника та його кредиторів.

Умовами для встановлення щодо боржника такого складного за своїм змістом юридичного факту, як загроза неплатоспроможності боржника, є одночасна (зокрема протягом місячного періоду, визначеного частиною шостою статті 34 КУЗПБ) наявність юридичних фактів: 1) існування у боржника щонайменше перед двома кредиторами зобов'язань, строк виконання яких настав та визначається за правилами закону, що регулює відповідні правовідносини (купівлі-продажу, поставки, підряду, позики, бюджетні та податкові тощо); 2) розмір усіх активів боржника є меншим, ніж сумарний розмір зобов'язань перед усіма кредиторами боржника, строк виконання яких настав за правилами закону, що регулює відповідні правовідносини (купівлі-продажу, поставки, підряду, позики, бюджетні та податкові тощо), тобто такий майновий стан боржника за всіма його показниками (основними фондами, дебіторською заборгованістю, строк виконання зобов'язань щодо якої настав, тощо), який за оцінкою сукупної вартості всіх активів боржника очевидно не здатний забезпечити задоволення вимог виконання зобов'язань перед усіма кредиторами, строк виконання яких настав, ні у добровільному, ні у передбаченому законом примусовому порядку.

При цьому зобов'язання, що підтверджують виникнення загрози неплатоспроможності, мають бути реальними та документально підтвердженими, а для визначення ознак загрози неплатоспроможності правове значення має сукупний розмір боргових зобов'язань, а не їх структура, оскільки під час аналізу фінансового стану боржника із загального переліку зобов'язань не виключаються ті, які не дають змоги кредитору ініціювати процедуру банкрутства.

Детальніше з текстом постанови від 20.05.2025 у справі № 925/367/20 (925/142/24) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127736087> (також див. постанову від 10.04.2025 у справі № 925/367/20 (925/143/24)).

***

Загроза неплатоспроможності в розумінні абзацу першого частини шостої статті 34 КУЗПБ спостерігається в разі, якщо задоволення вимог одного або кількох кредиторів призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами. Іншого визначення цього поняття норми КУЗПБ не містять.

Наявність у справі про банкрутство єдиного кредитора унеможливорює встановлення обставин (юридичного факту) загрози неплатоспроможності боржника, оскільки у цьому випадку немає множинності кредиторів, а отже, і загрози неможливості виконання

грошових зобов'язань перед іншими кредиторами в разі задоволення вимог єдиного кредитора.

Детальніше з текстом постанови від 03.04.2025 у справі № 910/22067/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126394505>.

Щодо звернення розпорядника майна із заявою про покладення солідарної відповідальності на керівника боржника відповідно до статті 34 КУзПБ

Арбітражний керуючий, діючи від імені боржника і захищаючи його інтереси, опосередковано діє і в інтересах кредиторів, оскільки кошти, стягнуті на користь боржника, спрямовуються на задоволення вимог кредиторів. Отже, відповідно до тлумачення виразу «подальше звернення кредиторів своїх вимог» у частині шостій статті 34 КУзПБ цю норму слід розуміти також як звернення боржника з метою подальшого задоволення вимог кредиторів.

Детальніше з текстом постанови від 09.04.2025 у справі № 910/6040/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126740298>.

Визнання недійсними правочинів боржника

Щодо суб'єкта звернення з позовом про недійсність оспорюваного правочину боржника з підстав, визначених статтею 42 КУзПБ

Право на звернення за правилами та з підстав, визначених статтею 42 КУзПБ, зважаючи на диспозицію частини першої та другої цієї статті, належить арбітражному керуючому та кредитору.

Водночас у справі про банкрутство арбітражний керуючий діє залежно від процедури, що застосовується до боржника (юридичної особи), як розпорядник майна, ліквідатор, керуючий санацією. Тобто арбітражний керуючий у справі про банкрутство діє не від себе особисто та не у власних інтересах як самостійний відособлений учасник провадження, якщо тільки в такій справі не вирішується судом питання про призначення конкретної кандидатури арбітражного керуючого на участь у справі, не оскаржуються його дії (бездіяльність) під час здійснення відповідних повноважень у справі про банкрутство тощо.

При цьому наведене в статті 42 КУзПБ право арбітражного керуючого заперечувати (оспорювати) угоди боржника кореспондує аналогічним повноваженням ліквідатора у справі про банкрутство юридичної особи, визначеним в частині першій статті 61 КУзПБ; а ліквідатор окрім цього виконує з дня свого призначення повноваження керівника (органів управління) банкрута, функції з управління та розпорядження майном банкрута, вживає заходів, спрямованих на пошук, виявлення та повернення майна банкрута, що знаходиться у третіх осіб, тощо.

Крім того, згідно з приписами частини першої статті 59 цього КУзПБ одним із наслідків ухвалення господарським судом постанови про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури є припинення повноважень органів управління банкрута щодо управління банкрутом та розпорядження його майном, якщо цього не було зроблено раніше, звільнення з роботи членів виконавчого органу (керівника) банкрута у зв'язку з

банкрутством підприємства, а також припинення повноважень власника (органу, уповноваженого управляти майном).

Отже, у процедурі ліквідації боржника процесуальний статус та права ліквідатора визначаються його повноваженнями та обов'язками у справі про банкрутство, зокрема щодо боржника, а тому під час реалізації відповідних повноважень та виконанні обов'язків ліквідатор завжди діє саме від імені боржника, а особа, в інтересах якої він діє, визначається конкретними повноваженнями та обов'язками, які ліквідатор реалізує (виконує) в тих чи інших правовідносинах.

При цьому формулювання в поданій за правилами статті 42 КУзПБ заяві у визначенні особи позивача – боржник в особі ліквідатора чи ліквідатор від імені боржника – не має істотного значення, адже приписи зазначеної статті наділяють відповідною процесуальною ініціативою саме арбітражного керуючого, а юридична особа боржника в ліквідаційній процедурі у справі про банкрутство об'єктивно не може діяти самостійно (відокремлено) від арбітражного керуючого (ліквідатора), як це допускається у процедурах розпорядження майном та санації боржника.

Детальніше з текстом постанови від 17.06.2025 у справі № 910/13879/22 (910/4195/24) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128440953>.

Щодо оцінки укладеного боржником договору про відступлення права вимоги крізь призму його фраздаторності

Фраздаторним може виявитися будь-який правочин, укладений між учасниками господарських правовідносин, якщо він спрямований на уникнення виконання зобов'язань перед кредиторами в майбутньому. Такий правочин може бути визнаний недійсним в порядку позовного провадження у межах справи про банкрутство відповідно до статті 7 КУзПБ на підставі пункту 6 частини першої статті 3 ЦК України як такий, що вчинений всупереч принципу добросовісності, та частин третьої, шостої статті 13 ЦК України з підстав недопустимості зловживання правом, на відміну від визнання недійсним фіктивного правочину лише згідно зі статтею 234 ЦК України. У такому разі звернення в межах справи про банкрутство з позовом про визнання недійсними правочинів боржника з огляду на загальні засади цивільного законодавства та недопустимість зловживання правом є належним способом захисту, який гарантує практичну й ефективну можливість захисту порушених прав кредиторів та боржника.

При цьому положення статті 42 КУзПБ розширюють визначені приписами статті 215 ЦК України підстави для визнання недійсними правочинів та надають можливість визнати недійсною угоду, яка відповідає вимогам цивільного та господарського законодавства, проте вчинена протягом трьох років, що передували відкриттю процедури банкрутства або після порушення справи про банкрутство, та на шкоду боржнику або його кредиторам.

Водночас недійсними можуть бути визнані не всі без винятку правочини боржника, укладені у «підозрілий період», а лише ті, обґрунтованість визнання недійсними яких передбачена частинами першою, другою статті 42 КУПБ.

Для доведення ознак фраздаторності правочину боржника в розумінні статті 42 КУзПБ підлягають встановленню: 1) умисел сторін на ухилення від виконання зобов'язань перед кредиторами; 2) настання неплатоспроможності боржника внаслідок укладення

цього правочину; 3) укладення правочину відповідно до законодавства з порушенням принципів цивільного права.

У разі встановлення судом, що ціна укладеного боржником договору відступлення права вимоги є економічно обґрунтованою, відповідає практиці, що склалася між суб'єктами господарювання, після укладення договору в боржника залишилися активи, за рахунок яких можна здійснити погашення вимог кредиторів, а також те, що дійсною метою відступлення права вимоги було не виведення активів шляхом передачі майнових прав іншій юридичній особі, а задоволення вимог кредиторів, то немає підстав вважати такий договір фродаторним.

Детальніше з текстом постанови від 28.05.2025 у справі № 908/2289/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128100710>.

Щодо визнання недійсним договору поруки з підстав його фродаторності

Вступаючи у договірні відносини щодо поруки за боргами третіх осіб, учасники такого договору, з урахуванням категорії підприємницького ризику та фродаторності, у розрізі регулювання відносин неплатоспроможності повинні розкрити суду ті реальні мотиви, якими вони керувалися, укладаючи спірний правочин, для підтвердження реальних ринкових намірів учасників цього правочину щодо отримання прибутку під час здійснення звичайної ринкової діяльності.

Особа, яка є боржником перед своїми контрагентами, повинна утримуватися від дій, які безпідставно або сумнівно зменшують розмір її активів. Угоди, що укладаються учасниками цивільних відносин, повинні мати певну правову і фактичну мету, яка не має бути очевидно неправомірною та недобросовісною. Угода, що укладається «про людське око», таким критерієм відповідати не може.

Боржник, який відчужує майно (вчиняє інші дії, пов'язані зі зменшенням його платоспроможності), після виникнення у нього зобов'язання діє очевидно недобросовісно та зловживає правами стосовно кредитора. Тому правопорядок не може залишати поза реакцією такі дії, які хоч і не порушують конкретних імперативних норм, але є очевидно недобросовісними та зводяться до зловживання правом, спрямованим на недопущення (уникнення) задоволення вимог такого кредитора.

Отже, будь-який правочин, вчинений боржником у період настання у нього зобов'язання з погашення заборгованості перед кредитором, внаслідок якого боржник перестає бути платоспроможним, має ставитися під сумнів у частині його добросовісності і набувати ознак фродаторного правочину, що вчинений боржником на шкоду кредиторам.

Тому підлягають дослідженню та встановленню судом обставини щодо фінансового стану боржника, розміру його зобов'язань та активів на день укладення договору поруки, а також того, чи взяв боржник на себе зобов'язання, внаслідок якого він став неплатоспроможним, чи виконання його грошових зобов'язань перед іншими кредиторами повністю або частково стало неможливим через укладення такого правочину.

Детальніше з текстом постанови від 25.03.2025 у справі № 904/2787/21 (904/2748/23) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126358692>.

Щодо ефективного захисту права внаслідок визнання недійсним фraudаторного правочину

Якщо внаслідок укладення та виконання фraudаторного правочину розмір активів боржника був зменшений, для поновлення прав потерпілих осіб лише визнання його недійсним є недостатньо. Захист прав у такому випадку може забезпечуватися шляхом застосування зобов'язально-правових або речово-правових способів захисту. Визнання недійсним правочину, вчиненого на шкоду кредиторам (фraudаторного правочину) та фактично виконаного (повністю чи частково), слід вважати ефективним способом захисту у справі про банкрутство в тому разі, коли відповідна вимога поєднана із застосуванням правових механізмів, спрямованих на відновлення майнового стану осіб до того стану, який існував до вчинення спірного правочину, наповнення ліквідаційної маси боржника для максимального задоволення вимог кредиторів.

За недійсності правочину взаємне повернення сторонами одержаного за ним (двостороння реституція) є юридичним обов'язком, що виникає із закону та юридичного факту недійсності правочину. Таке поновлення сторін у попередньому становищі може застосовуватися лише тоді, коли майно, передане за відповідним правочином, залишається в його сторони. Водночас ЦК України не пов'язує можливість застосування наслідків недійсності правочину з добросовісністю сторін правочину. Тобто добросовісність сторони до уваги не береться, сторони зобов'язані повернути все отримане за недійсним правочином лише тому, що його визнано недійсним.

Детальніше з текстом постанови від 29.05.2025 у справі № 910/9767/21 (910/1218/24) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127825377>.

Щодо обставин, з якими закон пов'язує можливість спростування майнової дії боржника в розумінні частини другої статті 42 КУзПБ

Майнові дії боржника – вид юридичних дій, як-то вчинки, що здійснені боржником або від імені боржника і мають матеріальний вираз у формі документа будь-якого правочину (угоди, договору), розпорядчого документа, акта, пов'язаного з волевиявленням боржника як суб'єкта правовідносин на відчуження майнових активів боржника або відмову від них. Отже, спростування майнових дій боржника – це заперечення, відхилення, оспорування фактичних даних або обставин, що визначають правомірність майнових дій боржника, які можуть мати форму визнання недійсними (незаконними, нечинними) дій боржника, вчинених щодо розпорядження його майном на підставі рішень власника або його органів управління.

Фraudаторним може виявитися будь-який правочин між учасниками цивільних правовідносин, майнові дії боржника, вчинені на шкоду кредиторам. Тож такий правочин може бути визнаний недійсним, а відповідна майнова дія може бути спростована в порядку позовного провадження у межах справи про банкрутство відповідно до статті 7 КУзПБ на підставі пункту 6 частини першої статті 3 ЦК України як такі, що вчинені всупереч принципу добросовісності, та частин третьої, шостої статті 13 ЦК з підстав недопустимості зловживання правом.

Детальніше з текстом постанови від 24.06.2025 у справі № 910/5450/21 (910/1839/23) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128626691>.

15 Рішення, внесені до ЄДРСР, за квітень– червень 2025 року

***

Добровільне перерахування боржником суми штрафних санкцій на користь іншої особи, яка має одного кінцевого бенефіціарного власника, в підозрілий період під час наявності значного розміру кредиторської заборгованості суперечить принципу розумності та добросовісності в господарських відносинах, а також правовій природі забезпечення виконання зобов'язань.

Здійснивши виплату коштів, боржник вчинив дії, пов'язані зі зменшенням його платоспроможності після виникнення у нього грошових зобов'язань перед іншими кредиторами, а отже, діяв очевидно недобросовісно та зловживав правами стосовно інших кредиторів.

Тому спростування відповідної фраздаторної майнової дії боржника з перерахування іншій особі суми штрафних санкцій та повернення цих коштів боржнику забезпечує формування якнайбільшої ліквідаційної маси боржника як гарантії виконання зобов'язань боржника перед його кредиторами.

Детальніше з текстом постанови від 22.05.2025 у справі № 910/18632/23 (910/8585/24) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127788285> (також див. постанови від 22.05.2025 у справі № 910/18632/23 (910/9049/24), від 12.06.2025 у справі № 910/18632/23 (910/8819/24)).

Розпорядження майном боржника

Щодо неприпустимості надання дозволу на звернення стягнення за рахунок майна боржника, що перебуває у податковій заставі, поза межами справи про банкрутство

Сфера дії ПК України визначена в його статті 1. За приписами пункту 1.3 цієї статті він не регулює питань погашення податкових зобов'язань або стягнення податкового боргу, зокрема, з осіб, на яких поширюються судові процедури, визначені КУЗПБ.

Відповідно до пункту 87.10 статті 87 ПК України з моменту винесення судом ухвали про порушення провадження у справі про банкрутство платника податків порядок погашення грошових зобов'язань, які включені до конкурсних кредиторських вимог контролюючих органів до такого боржника, визначається згідно з КУЗПБ без застосування норм ПК України.

З моменту відкриття провадження у справі про банкрутство пред'явлення та задоволення вимог кредиторів до боржника можуть здійснюватися лише в порядку, передбаченому КУЗПБ, та в межах провадження у справі про банкрутство.

Тож надання податковому органу дозволу на погашення суми податкового боргу за рахунок майна боржника, що перебуває у податковій заставі, поза передбаченими КУЗПБ процедурами є неприпустимим, оскільки встановлений у статті 95 ПК України порядок погашення податкових зобов'язань не підлягає застосуванню щодо боржника, зокрема згідно з пунктом 1.3 статті 1 ПК України.

Детальніше з текстом постанови від 05.06.2025 у справі № 917/777/20 (440/1449/20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128067632>.

Щодо статусу кредиторських вимог (конкурсні чи поточні), які виникли на підставі

договору поруки

Вимога кредитора в процедурі банкрутства — це процесуальне вираження права кредитора на виконання зобов'язання боржником, яке реалізується шляхом пред'явлення його в установленому законом порядку і має бути підтверджене рішенням (ухвалою суду про визнання кредиторських вимог та ухвалою за результатами проведення підсумкового засідання).

Вимога кредитора конкретизує обсяг його прав щодо боржника і забезпечує участь у процедурі розподілу активів боржника поміж учасниками провадження у справі про банкрутство. Водночас вимога кредитора в процедурі банкрутства має грошовий вираз, розмір якого відображається в реєстрі вимог кредиторів, тоді як зобов'язання у цивільних правовідносинах не завжди містить матеріально виражену складову.

Системний аналіз статті 1 та частини першої статті 45 КУзПБ свідчить про те, що зазначені норми пов'язують статус конкурсних та поточних грошових вимог з моментом виникнення відповідного грошового зобов'язання у боржника.

Оскільки боржником в розумінні статті 1 КУзПБ є особа, яка неспроможна виконати свої грошові зобов'язання, строк виконання яких настав, логічним є висновок про те, що моментом виникнення вимоги кредитора як учасника відносин неплатоспроможності є дата настання строку виконання грошового обов'язку боржника, а не момент вчинення правочину (укладення договору) чи настання інших обставин, з яких виникає відповідне право вимоги як таке, адже до моменту настання строку виконання обов'язку питання про неплатоспроможність суб'єкта, наділеного таким обов'язком, ґрунтується лише на припущенні можливого невиконання. При цьому заміна кредитора в зобов'язанні жодним чином не впливає на момент виникнення права вимоги.

Позаяк договір поруки як акцесорне зобов'язання безпосередньо залежить від основного договору та його умов і спрямований на стимулювання належного виконання основного зобов'язання, то саме по собі відкриття провадження у справі про банкрутство щодо поручителя не є безумовною підставою для пред'явлення до нього кредиторських вимог за договором поруки, якщо строк виконання за основним зобов'язанням не є таким, що настав, і таке звернення не передбачено законом або умовами договору.

Детальніше з текстом постанови від 11.06.2025 у справі № 902/560/20 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128847561>.

Щодо моменту виникнення грошових вимог митного органу

Норми статті 1 та частини першої статті 45 КУзПБ пов'язують статус конкурсних грошових вимог виключно з моментом виникнення відповідного зобов'язання боржника.

Тож у визначенні статусу кредиторських вимог у справі про банкрутство має враховуватися насамперед момент виникнення вимоги, а не строк її виконання, а отже, вимоги кредиторів, які виникли до порушення провадження у справі про банкрутство, є конкурсними незалежно від строку виконання грошових зобов'язань боржника.

Відповідно до частини першої статті 271 МК України мито – це загальнодержавний податок, встановлений ПК України та цим Кодексом, який нараховується та сплачується

відповідно до цього Кодексу, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Для цілей розгляду грошових вимог митного органу та кваліфікації їх як конкурсних чи поточних моментом виникнення грошових вимог такого органу в розумінні КУзПБ слід вважати перший день несплати боржником податку, що настає за останнім днем граничного строку, передбаченого МК України для подання митної декларації за відповідним податком.

Згідно із частиною першою статті 297 МК України у разі ввезення товарів на митну територію України суми митних платежів, нараховані декларантом (уповноваженою ним особою) або митним органом, підлягають сплаті до Державного бюджету України платником податків до або на день подання митному органу митної декларації для митного оформлення, крім випадків, якщо відповідно до цього Кодексу товари ввозяться на митну територію України із звільненням від оподаткування митними платежами або випускаються у відповідний митний режим за спрощеною декларацією в межах спрощень, наданих підприємству.

Тому зобов'язання боржника щодо сплати митних платежів виникають відповідно до приписів МК України саме з дати подання митному органу митної декларації для митного оформлення.

Детальніше з текстом постанови від 14.05.2025 у справі № 922/1909/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127645675>.

Щодо грошових вимог фізичної особи до боржника, які ґрунтуються на договорі про надання безвідсоткової поворотної фінансової допомоги

Визнання господарським судом вимог певного кредитора породжує відповідні правові наслідки, що впливають на права інших кредиторів цього боржника в процедурі банкрутства.

Водночас у зазначеній категорії справ існує ризик обопільної недобросовісної поведінки певного кредитора та боржника щодо створення фіктивної (неіснуючої, штучної) заборгованості за борговою розпискою задля збільшення кількості голосів цього кредитора на зборах кредиторів та можливості впливу на саму процедуру банкрутства, зокрема й у питанні формування та реалізації ліквідаційної маси боржника, що, зрештою, впливатиме на обсяг задоволених вимог.

Для того щоб унеможливити загрозу визнання господарським судом фіктивної кредиторської заборгованості, на кредитора – фізичну особу як заявника грошових вимог, які підтверджуються борговою розпискою, покладається обов'язок підвищеного стандарту доказування в разі виникнення вмотивованих сумнівів сторін у справі про банкрутство юридичної особи щодо обґрунтованості вимог такого кредитора.

Господарському суду під час розгляду заяви кредитора з відповідними грошовими вимогами до боржника варто керуватися не лише засадами належності (стаття 76 ГПК України) та допустимості (стаття 77 ГПК України) доказів, а й враховувати достатність (повноту та всебічність) поданих доказів у їх сукупності, що дасть змогу суду дійти достовірного висновку про існування заборгованості за зобов'язанням.

Тож у разі вмотивованих сумнівів щодо реальності (дійсності) такої заборгованості обґрунтування грошових вимог до боржника самим лише договором позики та/або борговою розпискою у справі про банкрутство може бути недостатнім.

Необхідним у такому випадку може бути також документальне підтвердження джерел походження коштів, наданих фізичною особою в позику юридичній особі, подання інших додаткових доказів наявності між кредитором (позикодавцем) та боржником (позичальником) зобов'язальних правовідносин за відповідним договором позики.

Тобто, не досліджуючи дійсності відповідного правочину, що виходить за межі предмета розгляду заяви кредитора з грошовими вимогами до боржника, господарський суд у справі про банкрутство юридичної особи, вирішуючи питання про належне документальне підтвердження кредиторських вимог за договором позики, може надати правову оцінку реальності (дійсності) таких зобов'язань на підставі інших доказів, що підтверджують / спростовують фінансову спроможність цього кредитора щодо надання відповідної позики.

У разі ненадання кредитором сукупності необхідних доказів на обґрунтування своїх вимог, зокрема щодо підтвердження реальності грошового зобов'язання, господарський суд відмовляє у визнанні таких вимог.

Згідно з Положенням про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженим постановою Правління Національного банку України від 29.12.2017 № 148, та Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» належними та допустимими доказами надання поворотної фінансової допомоги у гривні є відповідні касові ордери, касові книги, журнали, інші касові документи, які свідчать про оприбуткування готівки, що надійшла до каси підприємства в межах визначених законом лімітів.

Детальніше з текстом постанови від 13.05.2025 у справі № 902/1253/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127571217>.

Щодо вилучення предмета лізингу в боржника у зв'язку з неналежним виконанням ним зобов'язань за договором фінансового лізингу

З моменту розірвання договору фінансового лізингу з ініціативи лізингодавця в лізингоодержувача припиняється обов'язок сплачувати лізингові платежі, натомість виникає обов'язок негайно повернути об'єкт лізингу у відповідному стані. Після припинення дії договору лізингу невиконання чи неналежне виконання обов'язку з негайного повернення речі свідчить про неправомірні дії лізингоодержувача. Тому права й обов'язки лізингодавця та лізингоодержувача, що перебували у сфері регулятивних правовідносин, переходять до сфери охоронних правовідносин та охоплюються правовим регулюванням відповідно до умов договору та положень законодавства, які регламентують наслідки невиконання майнового обов'язку щодо негайного повернення предмета лізингу.

При цьому введення у справі про банкрутство лізингоодержувача процедури розпорядження майном та мораторію на задоволення вимог кредиторів не означає зупинення оперативно-господарської діяльності боржника, зокрема й не забороняє виконання визначеного договором та законом обов'язку повернення предмета лізингу, яке

боржнику не належить на праві власності, у зв'язку з розірванням / припиненням договору фінансового лізингу.

Детальніше з текстом постанови від 15.05.2025 у справі № 904/2576/22 (904/1309/24) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127459375>.

Щодо відсутності у розпорядника майна повноваження звертатися до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство іншої юридичної особи

Частиною дев'ятою статті 44 КУзПБ передбачено, що розпорядник майна має право на подання до господарського суду позову щодо визнання недійсними правочинів, у тому числі укладених боржником з порушенням порядку, встановленого цим Кодексом, а також позовів щодо визнання недійсними актів, прийнятих у процедурі розпорядження майном щодо зміни організаційно-правової форми боржника.

Водночас розпорядник майна відповідно до частини десятої статті 44 КУзПБ не має права втручатися в оперативно-господарську діяльність боржника, крім випадків, передбачених цим Кодексом, а частина одинадцята цієї статті унормовує, що призначення розпорядника майна не є підставою для припинення повноважень керівника чи органу управління боржника.

Порядок та підстави припинення повноважень керівника боржника визначаються частинами другою, третьою статті 40, частинами дванадцятою, тринадцятою статті 44 КУзПБ.

Ініціювання банкрутства іншої юридичної особи має здійснюватися в межах звичайної господарської діяльності ініціюючого кредитора належним представником, яким за загальним правилом є керівник. Тож у разі, якщо не припинено повноважень керівника юридичної особи із покладенням їх на розпорядника майна, розпорядник майна відповідно до КУзПБ не наділяється повноваженнями на подання такого виду заяв, як відкриття провадження у справі про банкрутство іншої юридичної особи.

Детальніше з текстом постанови від 24.04.2025 у справі № 910/16061/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126833954> (також див. постанову від 16.04.2025 у справі № 916/3630/23 (916/323/24)).

Щодо підстав для припинення процедури розпорядження майном боржника, визнання його банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури

Загальні умови для визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури у справі про банкрутство, які застосовуються в разі переходу з процедури розпорядження майном, регламентовані статтями 48, 49, 58 КУзПБ. Тлумачення цих норм свідчить, що саме господарський суд, проводячи підсумкове засідання у справі про банкрутство, приймає рішення про введення наступної судової процедури щодо боржника, передбаченої статтею 6 КУзПБ, із застосуванням судового розсуду, незалежно від наявності рішення зборів кредиторів про перехід до наступної судової процедури і звернення до господарського суду з клопотанням про визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури, яке не є саме по собі безумовною підставою для 20 Рішення, внесені до ЄДРСР, за квітень– червень 2025 року

введення господарським судом ліквідаційної процедури боржника. Адже частиною четвертою статті 49 КУзПБ законодавцем надано право суду навіть за відсутності відповідного рішення зборів кредиторів боржника, але за наявності певних обставин (після закінчення визначених КУзПБ термінів щодо тривалості процедури розпорядження майном, за наявності ознак банкрутства та за відсутності пропозицій щодо санації боржника) прийняти постанову про визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури за власною ініціативою.

Боржник визнається банкрутом за умови встановлення господарським судом його неспроможності відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані вимоги кредиторів інакше, як через застосування ліквідаційної процедури.

Тож завдання підсумкового засідання суду полягає в з'ясуванні судом ознак банкрутства для визначення наступної судової процедури, згідно з клопотанням зборів кредиторів за його наявності (пункт 4 частини п'ятої, частина четверта статті 49 КУзПБ), однак остаточна їх оцінка надається судом, який у підсумковому судовому засіданні залежно від обставин справи визначає наступну судову процедуру щодо боржника та ухвалює судові рішення про її введення.

Отже, на вирішення питання переходу до ліквідаційної процедури впливають, за загальним правилом, три чинники: закінчення 170-денного строку, відведеного для стадії розпорядження майном (частина друга статті 44 КУзПБ); наявність ознак банкрутства; наявність рішення зборів кредиторів щодо переходу до ліквідаційної процедури (пункт 4 частини п'ятої статті 48 КУзПБ) та, відповідно, відсутність пропозицій щодо санації боржника.

За змістом положень КУзПБ встановлені у процедурі розпорядження майном за результатом аналізу фінансово-господарського стану та діяльності боржника обставини незаконності вчинених боржником правочинів, взятих зобов'язань, придбання / відчуження активів не означають для арбітражного керуючого обов'язку вчинити саме у межах процедури розпорядження майном відповідних дій з оспорення таких правочинів, спростування майнових дій, витребування незаконно (безпідставно) сплачених коштів та відчуженого майна. З огляду на те, що регламентовані законом (частина друга статті 44 КУзПБ) темпоральні межі процедури розпорядження майном не передбачають можливості досягнути результату відповідних дій саме у межах строків цієї процедури, вчинення таких дій згідно зі статтями 7, 42 КУзПБ не обмежується конкретними процедурами банкрутства. Відповідний обов'язок розпорядника майна не встановлений частиною третьою статті 44 КУзПБ, натомість такий обов'язок покладений статтею 61 цього Кодексу на ліквідатора.

Детальніше з текстом постанови від 25.05.2025 у справі № 917/110/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126501006>.

***

Визнаючи боржника банкрутом, суд має встановити його неплатоспроможність, тобто недостатність майна для задоволення вимог кредиторів, шляхом здійснення аналізу повноти проведених розпорядником майна заходів, передбачених в процедурі розпорядження майном, і дослідити надані розпорядником майна належні та допустимі докази на підтвердження повноти проведення процедури розпорядження майном, передбаченої, зокрема, частиною третьою статті 44 КУзПБ.

Суд має з'ясувати актив і пасив боржника та зіставити відомості щодо обох величин. Розмір пасиву боржника підлягає визначенню відповідно до затвердженого судом у порядку статті 47 КУЗПБ реєстру вимог кредиторів. Відомості про актив боржника має містити звіт розпорядника майна про фінансово-майновий стан боржника. Зазначений звіт має бути предметом розгляду зборів кредиторів (комітету кредиторів), які на його підставі приймають рішення клопотати про перехід до наступної судової процедури.

Тлумачення положень КУЗПБ свідчить, що дійсний фінансово-господарський стан боржника у справі про банкрутство встановлюється господарським судом на підставі комплексного дослідження всіх наявних у справі доказів, зокрема й аналізу фінансового стану боржника, подання якого до господарського суду, в провадженні якого перебуває справа про банкрутство, є обов'язком розпорядника майна боржника, визначеним пунктом 5 частини третьої статті 44 КУПБ, що дасть змогу суду встановити наявність чи відсутність підстав для висновку про платоспроможність боржника.

Отже, підставою для визнання боржника банкрутом є недостатність його майна для задоволення вимог кредиторів, що встановлюється судом шляхом зіставлення активів і пасивів боржника. Без встановлення фінансового стану боржника (зазначення конкретних показників, що відображають наявність фінансових ресурсів), наявності чи відсутності у нього майнових активів, за рахунок яких можна продовжити виробничу діяльність з метою погашення кредиторської заборгованості, без перевірки можливості застосування до боржника іншої, ніж ліквідація, судової процедури висновок про визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури є передчасним, адже таке рішення повинно прийматися за наявності належних та допустимих доказів про відсутність можливості відновити платоспроможність боржника і погасити вимоги кредиторів не інакше, як через застосування ліквідаційної процедури.

Детальніше з текстом постанови від 26.03.2025 у справі № 911/3095/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126324661> (також див. постанову від 12.06.2025 у справі № 904/1926/23).

Щодо закриття провадження у справі про банкрутство боржника через його пов'язаність з державою-агресором

У підпункті 1 пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 03.03.2022 № 187 «Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією російської федерації» (далі – Постанова № 187) зазначено, що для забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією російської федерації установити до прийняття та набрання чинності Законом України щодо врегулювання відносин за участю осіб, пов'язаних з державою-агресором, мораторій (заборону) на:

виконання, у тому числі в примусовому порядку, грошових та інших зобов'язань, кредиторами (стягувачами) за якими є російська федерація або такі особи (далі – особи, пов'язані з державою-агресором):

- громадяни російської федерації, крім тих, що проживають на території України на законних підставах;

- юридичні особи, створені та зареєстровані відповідно до законодавства російської федерації;

- юридичні особи, створені та зареєстровані відповідно до законодавства України, кінцевим бенефіціарним власником, членом або учасником (акціонером), що має частку в статутному капіталі 10 і більше відсотків, якої є російська федерація, громадянин російської федерації, крім того, що проживає на території України на законних підставах, або юридична особа, створена та зареєстрована відповідно до законодавства російської федерації;

- юридичні особи, утворені відповідно до законодавства іноземної держави, кінцевим бенефіціарним власником, членом або учасником (акціонером), що має частку в статутному капіталі 10 і більше відсотків, яких є російська федерація, громадянин російської федерації, крім того, що проживає на території України на законних підставах, або юридична особа, створена та зареєстрована відповідно до законодавства російської федерації, – у випадку виконання зобов'язань перед ними за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті.

З моменту запровадження зазначеного мораторію суб'єктивне право осіб-кредиторів (стягувачів), перелік яких наведений в Постанові № 187, зазнає обмежень у можливості реалізувати ними право вимоги до зобов'язаної сторони, у тому числі шляхом звернення за судовим захистом. Також мораторій хоча і не припиняє суб'єктивного права, однак на строк його дії таке право не може реалізуватися шляхом виконання.

Отже, дія мораторію передбачає заборону на вчинення конкретно визначеного переліку дій між учасниками правовідносин, встановлює певний правовий режим для цих правовідносин і впливає на перебіг грошових та інших зобов'язань, водночас не припиняє їх.

З моменту запровадження вказаного мораторію суб'єктивне право осіб-кредиторів (стягувачів), перелік яких наведений в Постанові № 187, зазнає обмежень у можливості реалізувати ними право вимоги до зобов'язаної сторони, у тому числі шляхом звернення за судовим захистом. Також мораторій хоча і не припиняє суб'єктивне право, однак на строк дії мораторію таке право не може реалізуватися шляхом виконання.

Приватноправовий інструментарій не повинен використовуватися учасниками цивільного обороту з метою створення передумов для виведення активів з-під санкцій та/або їх «обходу». Якщо особи, щодо яких вже застосовано санкції або вирішується питання про їх застосування, ініціюють, зокрема, провадження у справі про банкрутство для створення зазначених передумов, то відбувається використання провадження у справі про банкрутство не для захисту прав та інтересів сторін арбітражного спору і судового рішення стосується відповідного державного органу, покликаного захищати інтереси держави у відповідних відносинах.

Мета звернення кредитора з грошовими вимогами до боржника у справі про банкрутство, а також встановлені законодавцем імперативно в КУзПБ правила погашення цих вимог (які хоча й різні для кожної з процедур банкрутства, але однаково обов'язкові для її учасників, зокрема кредитора (кредиторів) та боржника) вказують на існування за такого способу захисту та відновлення порушеного права, як звернення з грошовими вимогами кредитора (кредиторів) у процедурах банкрутства з метою їх задоволення, державного примусу, спрямованого на захист та відновлення порушеного права кредитора.

Однак Постанова КМУ № 187 у співвідношенні з положеннями КУзПБ щодо правил і наслідків звернення та визнання грошових вимог кредитора до боржника у справі про банкрутство виключає можливість визнання за правилами цього Кодексу грошових вимог тих кредиторів, які є особами, пов'язаними із державою-агресором безпосередньо або опосередковано внаслідок умисно вчинених дій.

Детальніше з текстом постанови від 17.06.2025 у справі № 909/130/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128485152>.

Санація боржника

Щодо умов і підстав списання податкового боргу боржника згідно з планом санації

Поданий на затвердження суду план санації боржника має відповідати меті, визначеній частиною першою статті 50 КУзПБ, та передбачати заходи, спрямовані на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, відновлення його платоспроможності та задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів.

Тобто план санації має містити низку істотних умов, які підлягають юридичній та економічній оцінці щодо досягнення основної мети процедури санації – відновлення платоспроможності боржника шляхом погашення грошових вимог усіх кредиторів (у повному обсязі або частково) внаслідок реалізації плану санації.

Право на списання податкового боргу, який виник у строк понад три роки з дати проведення зборів кредиторів, на яких прийнято рішення про схвалення плану санації, чітко передбачене частиною третьою статті 52 КУзПБ. Водночас щодо інших кредиторів такої норми в законодавстві про банкрутство немає.

Розуміючи, що податкові органи не будуть погоджуватися на списання податкових боргів, законодавець закріпив у цій нормі положення про те, що у випадку, якщо план санації боржника містить умови про розстрочення, відстрочення чи списання податкового боргу, план санації вважається схваленим органом стягнення в частині задоволення вимог з податків, зборів (обов'язкових платежів) на умовах плану санації без необхідності голосування органом стягнення.

Ураховуючи, що провадження у справах про банкрутство є самостійним видом судового провадження, який характеризується особливим порядком розгляду справ, специфічністю цілей і завдань банкрутства, суб'єктного складу учасників, способів захисту прав учасників справи про банкрутство, тривалістю судового провадження тощо, зазначена норма є спеціальною у спірних правовідносинах щодо порядку затвердження плану санації у справі про банкрутство.

Крім того, за результатами здійснення передбаченого в плані санації боржника такого заходу, як реалізація його майна, податковий орган отримає надходження від податку на додану вартість. У випадку ж реалізації майна боржника в процедурі ліквідації цей податок не сплачується, тобто кошти до бюджету не надходитимуть. При цьому сплата зазначеного податку відбуватиметься незалежно від погашення вимог податкового органу на умовах розстрочення платежів у строки, визначені планом санації. Тож введення процедури санації, затвердження плану санації на умовах, які не суперечать чинному

законодавству, є більш вигідним для податкового органу, ніж введення ліквідаційної процедури.

Детальніше з текстом постанови від 29.04.2025 у справі № 921/534/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127184528>.

Ліквідаційна процедура

Щодо формування лоту шляхом об'єднання для продажу товарів з високою реалізаційною мобільністю майна та товарів вузького вжитку

Формування ліквідатором лоту шляхом поєднання в ньому майна з високою реалізаційною мобільністю майна та майна вузького вжитку не може бути визнане таким, що відповідає принципам розсудливості дій ліквідатора, оскільки не приводить до отримання найвищої ціни за це майно.

Зокрема, ринок нерухомості є досить розвинутим і загальнодоступним, а об'єкти нерухомого майна користуються попитом серед покупців. Водночас корпоративні права підприємства є товаром із «ризиком», а ринок таких товарів не є поширеним.

Об'єднання в одному лоті нерухомого майна та корпоративних прав не може вважатись ефективним способом продажу майна боржника, оскільки нерухоме майно та корпоративні права мають різні показники ліквідності й різних потенційних покупців, а тому продаж їх у сукупності не сприяє залученню якомога більшої кількості потенційних учасників, тобто не забезпечує дотримання вимог частини першої статті 44 Закону про банкрутство щодо відчуження майна за найвищою ціною.

Отже, формування ліквідатором лоту шляхом об'єднання для продажу товарів з високою реалізаційною мобільністю майна та товарів вузького вжитку не відповідає принципам розсудливості дій ліквідатора, оскільки це не сприяє отриманню найвищої ціни за таке майно.

Детальніше з текстом постанови від 18.06.2025 у справі № 5015/118/11 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128382617>.

Щодо «розумності» строків, належної їх тривалості для подання учасниками заявок на участь в аукціоні

Метою аукціону як способу реалізації майна боржника є передусім відчуження майна банкрута за максимальною ціною, яку визначає ринок за умови прозорості та вільної конкуренції.

Така мета може бути досягнута в разі забезпечення участі в аукціоні з продажу майна боржника якомога широкого кола осіб (потенційних покупців майна).

Законодавством передбачено певні гарантії публічності проведення аукціонів з продажу майна боржника, зокрема шляхом обов'язкової публікації оголошень про проведення аукціону на визначених Законом про банкрутство вебсайтах у мережі «Інтернет» і зазначення в імперативних приписах статті 59 цього Закону докладного змісту таких оголошень задля розширення кола потенційних покупців та сприяння більшій

конкуренції під час проведення аукціону, що спрямовано на забезпечення задоволення вимог кредиторів банкрута в максимально можливому розмірі за наслідками реалізації майна банкрута за найвищою ціною.

Тлумачення частини першої статті 58, частини першої статті 59 Закону про банкрутство свідчить, що законодавцем не визначено строк для подання заявок потенційними покупцями на участь в аукціоні.

За статтями 60, 61 Закону про банкрутство для набуття статусу учасника аукціону з продажу майна банкрута особа (фізична чи юридична), яка виявила бажання взяти участь в аукціоні, повинна пройти процедуру реєстрації виконавцем аукціону (ліквідатором або залученим ним організатором аукціону) відповідно до вимог цього Закону та сплатити гарантійний внесок в розмірі десяти відсотків від початкової вартості майна, що є предметом продажу на аукціоні.

Тому строк на подання заявок на участь в аукціоні повинен надавати потенційним учасникам достатньо часу для вчинення дій з подання заявок та сплати гарантійних внесків.

Навіть якщо законодавцем імперативно не визначено строк для подання заявок потенційними покупцями на участь в аукціоні, він очевидно повинен бути розумним та достатньо тривалим для забезпечення можливості широкого кола учасників взяти участь в аукціоні.

Тож, зазначаючи в оголошенні про проведення аукціону строк вчинення потенційними учасниками дій з подання заявок на участь в аукціоні, необхідно зважати на приписи частини першої статті 58 Закону про банкрутство та встановлювати строк, який гарантує можливість залучення до участі в аукціоні якомога більшого кола потенційних покупців і не викликає жодних розумних сумнівів у будь-кого у протилежному.

Детальніше з текстом постанови від 18.06.2025 у справі № 5015/118/11 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128382617>.

Щодо визначення початку та обчислення перебігу позовної давності у спорі про витребування боржником майна, відчуженого в процедурах банкрутства

Для визначення моменту виникнення права на позов важливими є як об'єктивні (сам факт порушення права), так і суб'єктивні чинники (особа довідалася або повинна була довідатись про це порушення) (стаття 261 ЦК України).

До позовних вимог про визнання недійсними договорів та витребування майна на підставі статей 203, 215, 387, 388 ЦК України застосовується загальна позовна давність у три роки.

У правовідносинах за вимогами ліквідатора про витребування з володіння фізичної особи – громадянина та визнання права власності на майно банкрута з підстав визнання судом недійсними результатів аукціону, на якому відбувся продаж майна банкрута, та договору купівлі-продажу майна, укладеного між арбітражним керуючим і переможцем аукціону, для суб'єкта підприємницької діяльності як сторони правочину (договору) днем початку перебігу позовної давності слід вважати день вчинення правочину (укладання договору), оскільки він збігається із днем, коли особа довідалася або могла довідатись про порушення свого права.

Відповідно до частини першої статті 261 ЦК України перебіг позовної давності починається від дня, коли особа довідалася або могла довідатися про порушення свого права або про особу, яка його порушила, а не від дня, коли власник майна, яке перебуває у володінні іншої особи, дізнався чи міг дізнатися про кожного нового набувача цього майна.

Порушення права та підтвердження такого порушення судовим рішенням не є тотожними поняттями. Закон не пов'язує перебіг позовної давності з ухваленням судового рішення про порушення права особи. Тому перебіг позовної давності починається від дня, коли позивач довідався або міг довідатися про порушення його права, а не від дня, коли таке порушення було підтверджене судовим рішенням.

Закон також не пов'язує перебіг позовної давності за віндикаційним позовом ані з укладенням певних правочинів щодо майна позивача, ані з фактичним переданням майна порушником, який незаконно заволодів майном позивача, у володіння інших осіб.

Детальніше з текстом постанови від 14.05.2025 у справі № 15/68-10 (902/1563/23) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128169832>.

Щодо вимог боржника про скасування акта приватного виконавця про передачу майна стягувачу в рахунок погашення боргу, визнання недійсним свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів, поза процедур банкрутства та щодо початку стадії продажу майна

Передача виконавцем стягувачу нереалізованого на прилюдних торгах арештованого майна в рахунок погашення боргу, постанова, прийнята виконавцем у результаті цієї процедури, та складений виконавцем акт про передачу майна стягувачу не можуть визнаватися недійсними на підставі норм цивільного законодавства про недійсність правочину за статтями 203, 215 ЦК України.

Визнання недійсним свідоцтва як документа, який видав нотаріус для підтвердження права власності переможця аукціону (покупця), не захистить ні інтерес кредитора у поповненні (недопущенні зменшення) ліквідаційної маси боржника, ні такий же інтерес самого боржника. Цей документ не породжує жодного права. Тому позовна вимога про визнання недійсним свідоцтва нотаріуса не є належним способом захисту.

За змістом положень, які регламентують процедуру реалізації майна (на яке звернуто стягнення) у виконавчому провадженні з електронних торгів, електронні торги хоча і є єдиним процесом продажу майна, що складається в разі наявності для цього підстав (частина п'ята статті 61 Закону України «Про виконавче провадження») з видів торгів (перші, повторні, треті), однак за своєї суттю становлять окремі самостійні етапи реалізації майна у виконавчому провадженні з електронних торгів, кожний з яких опосередковують відповідні, послідовно визначені законом стадії.

За змістом положень частини третьої статті 41, частин першої, другої ст. 61 Закону України «Про виконавче провадження» та абзацу шостого пункту 1 розділу II наказу Міністерства юстиції України від 29.09.2016 № 2831/5 «Про затвердження Порядку реалізації арештованого майна» стадія продажу майна розпочинається з моменту оприлюднення інформації про продаж (внесення до системи інформаційного повідомлення про електронний аукціон) на відповідному етапі аукціону.

При цьому інформація про продаж (внесення до системи інформаційного повідомлення про електронні торги), що була оприлюднена раніше, у межах попереднього етапу реалізації нерухомого майна у виконавчому провадженні – на перших, повторних електронних торгах, якщо вони завершилися, однак нерухоме майно не було реалізоване, з подальшим виставленням цього майна на повторні (треті) електронні торги, не береться до уваги під час вирішення питання, чи вважається такою, що розпочалась, стадія продажу майна з моменту оприлюднення інформації про продаж (внесення до системи інформаційного повідомлення про електронні торги) на відповідному етапі торгів.

Кожен із визначених названим Законом видів електронних торгів з реалізації нерухомого майна у виконавчому провадженні має тотожну з іншими, однак самостійну стадійність, спрямовану на реалізацію майна боржника та укладення договору купівлі-продажу.

Детальніше з текстом постанови від 27.03.2025 у справі № 910/13240/22 (910/14563/23) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126288403>.

Щодо покладення обов'язку оплати основної грошової винагороди арбітражного керуючого та його витрат у справі на кредиторів боржника

Діяльність ліквідатора банкрута спрямована на досягнення остаточної мети ліквідаційної процедури – найповнішого задоволення вимог кредиторів шляхом пошуку та реалізації активів ліквідаційної маси. Поза межами ліквідаційної процедури кредитори боржника не можуть задовольнити свої вимоги в інший спосіб, окрім як через реалізацію майна боржника в ліквідаційній процедурі (частина чотирнадцята статті 39 КУзПБ). Тому основними отримувачами послуг арбітражного керуючого в цій процедурі є саме кредитори неплатоспроможного боржника.

Кредитори боржника на будь-якій стадії провадження у справі про банкрутство можуть відмовитися від своїх вимог до боржника, заявлених у порядку статті 45 КУзПБ, припинивши свою участь у процедурі банкрутства як учасники провадження (сторони у справі).

Беручи участь у справі про банкрутство, кредитор не лише має певні процесуальні права, зокрема на задоволення своїх грошових вимог за рахунок активів ліквідаційної маси, а й як учасник провадження (сторона) може нести певні обов'язки, пов'язані з розглядом провадження у справі. За ухвалою суду на нього можуть покладатися певні судові витрати: оплата послуг перекладача, судового експерта, арбітражного керуючого.

Як убачається з приписів статей 12, 30 КУзПБ, надання послуг арбітражного керуючого відбувається виключно на платній основі. Законодавством не передбачено випадків здійснення арбітражним керуючим своїх повноважень безоплатно.

Отже, якщо процедура банкрутства триває після закінчення коштів, авансованих заявником відповідно до абзацу шостого частини другої статті 30 КУзПБ, або таке авансування не здійснювалося через інше правове регулювання на час ініціювання процедури банкрутства, фонду для авансування грошової винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого кредиторами не створено, а коштів, одержаних у результаті господарської діяльності боржника або від продажу його майна, яке не перебуває в заставі, недостатньо для оплати послуг арбітражного керуючого та його витрат, подаючи на

затвердження звіт про нарахування та виплату грошової винагороди, здійснення та відшкодування витрат арбітражного керуючого за підсумками ліквідаційної процедури, ліквідатор не може бути позбавлений права звернутися до суду із заявою про стягнення з кредиторів банкрута коштів на оплату його грошової винагороди за період виконання повноважень та відшкодування його витрат у справі. Беручи до уваги принцип пропорційності задоволення вимог кредиторів, суд покладає витрати на оплату послуг ліквідатора та його витрати на кредиторів у справі про банкрутство пропорційно до розміру визнаних кредиторських вимог за наявності на це правових підстав.

Така практика покладення судом на кредиторів витрат за оплату послуг арбітражного керуючого (ліквідатора) у справах про банкрутство залишається єдиним можливим засобом дотримання принципу оплатності послуг арбітражного керуючого відповідно до приписів статті 43 Конституції України та статті 30 КУзПБ у випадках, якщо кредитори не утворюють за власною ініціативою фонду оплати послуг ліквідатора та відсутні кошти боржника від реалізації його активів, а провадження у справі про банкрутство має бути завершеним.

Детальніше з текстом постанови від 22.04.2025 у справі № 909/1036/17 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126866828> (також див. постанову від 09.04.2025 у справі № 5017/1773/2012).

Щодо можливості закриття провадження у справі про банкрутство з підстав перебування єдиного майнового комплексу боржника на тимчасово окупованих російською федерацією територіях

Підстави для закриття провадження у справі про банкрутство наведені в частині першій статті 90 КУзПБ, пунктом 14 якої встановлена можливість закриття провадження у справі про банкрутство в інших випадках, передбачених цим Кодексом.

Приписами пункту 1-6 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ законодавець встановив заборону на відкриття і, відповідно, здійснення провадження у справі про банкрутство боржника, ініційованого за заявою кредитора, в разі перебування єдиного майнового комплексу боржника на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на тимчасово окупованих російською федерацією територіях.

Водночас, попри визначення законодавцем наведених обставин як заборони саме на відкриття провадження у справі про банкрутство, відповідна заборона, що логічно поширюється й на подальше здійснення провадження у такій справі, означає, що настання обставин, зазначених у пункті 1-6 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ, у справі про банкрутство, провадження в якій хоча і відкрито до введення в Україні з 24.02.2022 воєнного стану, може бути розцінене як передбачений цим Кодексом інший випадок для закриття провадження у справі про банкрутство в розумінні пункту 14 частини першої статті 90 КУзПБ.

За змістом преамбули КУзПБ одним з основних завдань провадження у справі про банкрутство є задоволення сукупності вимог кредиторів неплатоспроможного боржника в передбачених КУзПБ у справі про банкрутство процедурах.

Обов'язком ліквідатора є здійснення всієї повноти заходів, спрямованих на виявлення активів боржника. При цьому ні у кого не повинен виникати обґрунтований сумнів щодо їх належного здійснення.

Відповідно до статті 58 КУзПБ строк ліквідаційної процедури не може перевищувати 12 місяців.

Згідно з пунктом 1-6 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ тимчасово, під час дії воєнного стану, а також протягом шести місяців після його припинення чи скасування господарський суд (1) за клопотанням комітету кредиторів, (2) кредитора, (3) арбітражного керуючого чи (4) з власної ініціативи може продовжити строки процедури ліквідації.

Водночас, ураховуючи мету здійснення провадження у справі про банкрутство, зокрема на стадії ліквідації боржника, воєнний стан сам по собі не є безумовною підставою для продовження судом строку процедури ліквідації у справі про банкрутство. Такий строк може бути продовжений через воєнний стан у розумних межах, тобто за умови, що мета провадження у справі про банкрутство та цілі ліквідації боржника є об'єктивно досяжними, тобто реальними, а їх досягнення в межах встановлених КУзПБ строків через воєнний стан сповільнюється, однак не перестає бути можливим.

До того ж перебування з 24.02.2022 на окупованій території основної частини майна боржника (цілісного майнового комплексу тощо), що підлягає включенню до ліквідаційної маси боржника, та безуспішність дій з пошуку іншого (рухомого) майна боржника може свідчити про настання об'єктивної неможливості завершити процедуру ліквідації боржника за правилами КУзПБ.

Детальніше з текстом постанови від 15.04.2025 у справі № 913/355/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127249531>.

Субсидіарна відповідальність

Щодо визначення статусу особи як відповідача за субсидіарною відповідальністю

До суб'єктів субсидіарної відповідальності слід віднести осіб, які отримали істотний актив боржника на підставі актів, рішень, правочинів тощо, прийнятих засновниками чи керівником боржника на шкоду інтересам самого боржника та його кредиторів, які можуть виражатися, зокрема, в:

- прийнятті ключових ділових рішень з порушенням принципів добросовісності та розумності, в тому числі узгодження, укладення або схвалення правочинів на завідомо невідповідних умовах або з особами, завідомо нездатними виконати свої зобов'язання («фірмами одностенками» тощо);
- наданні вказівок щодо вчинення явно збиткових операцій;
- призначенні на керівні посади осіб, результат діяльності яких явно не відповідає інтересам юридичної особи;
- створенні і підтриманні такої системи управління боржником, яка націлена на систематичне отримання вигоди третьою особою на шкоду боржнику і його кредиторам;
- використанні документообігу, який не відображає реальних господарських операцій;

- отриманні такими особами істотних переваг із системи організації підприємницької діяльності, спрямованої на перерозподіл (у тому числі за допомогою недостовірного документообігу) сукупного доходу, одержуваного від здійснення цієї діяльності особами, об'єднаними спільним інтересом (наприклад, єдиним виробничим циклом), на користь низки осіб з одночасним акумулюванням у боржника основного боргового навантаження; використанні і розпорядженні майном боржника як своїм особистим, нехтуючи інтересами кредиторів;

- вчиненні інших юридичних дій, що не відповідають принципу добросовісності в комерційній (діловій) практиці.

Наведений перелік прикладів не є вичерпним.

Для визначення статусу особи як відповідача щодо субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями боржника ліквідатор має проаналізувати, а суд під час розгляду заяви про притягнення до субсидіарної відповідальності та з'ясуванні наявності підстав для її покладення на цих осіб – дослідити сукупність правочинів та інших юридичних дій, вчинених під впливом осіб, а також їх бездіяльність, що сприяли виникненню кризової ситуації, її розвитку і переходу в стадію банкрутства боржника.

Статтею 61 КУзПБ закріплено правову презумпцію субсидіарної відповідальності осіб, що притягуються до неї: недостатність майна ліквідаційної маси для задоволення вимог кредиторів та наявність ознак доведення боржника до банкрутства.

Однак зазначена презумпція є спростовною, оскільки передбачає можливість цих осіб довести відсутність своєї вини у банкрутстві боржника та уникнути відповідальності. Спростовуючи названу презумпцію, особа, яка притягується до відповідальності, має право довести свою добросовісність, підтвердивши, зокрема, оплатне придбання активу боржника на умовах, на яких за порівняних обставин зазвичай укладаються аналогічні правочини, та довівши, що вчинені за її участі (впливу) операції дають дохід, відображені відповідно до їхнього дійсного економічного змісту, а отримана боржником вигода обумовлена розумними економічними чинниками.

У цьому разі відсутність в осіб, які притягуються до субсидіарної відповідальності, зацікавленості в наданні документів, що відображають реальний стан справ і дійсний господарський оборот, не повинна зменшувати правову захищеність кредиторів під час необґрунтованого порушення їх прав. Тому, якщо ліквідатор із посиланням на ті чи інші докази належно обґрунтував наявність підстав для притягнення особи до субсидіарної відповідальності та неможливість погашення вимог кредиторів внаслідок її дій (бездіяльності), на неї переходить тягар спростування цих тверджень ліквідатора, з урахуванням чого вона має довести, чому письмові документи та інші докази ліквідатора не можуть бути прийняті на підтвердження його доводів, надавши свої докази і пояснення щодо того, як насправді здійснювалася господарська діяльність.

Отже, якщо дії особи, які мали вплив на економічну (юридичну) долю боржника, викликають об'єктивні сумніви в тому, що вона керувалася інтересами боржника, на неї переходить тягар доведення того, що результати зазначених дій стали наслідком звичайного господарського обороту, а не викликані використанням нею своїх можливостей, що стосуються визначення дій боржника як таких, що вчинені на шкоду інтересам боржника та його кредиторів. У такому разі небажання особи, яка притягується до субсидіарної відповідальності, надати суду докази має кваліфікуватися згідно із 31 Рішення, внесені до ЄДРСР, за квітень– червень 2025 року

частиною другою статті 74 ГПК України виключно як відмова від спростування фактів, наявність яких аргументовано з посиланням на конкретні документи вказує процесуальний опонент. За статтею 13 ГПК України особа, що бере участь у справі і не вчинила відповідних процесуальних дій, несе ризик настання наслідків такої своєї поведінки.

Детальніше з текстом постанови від 29.04.2025 у справі № 910/3632/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127159696/>.

Щодо кола необхідних і достатніх обставин, які мають бути доведені суб'єктом звернення для покладення субсидіарної відповідальності

Для вирішення питання щодо кола необхідних і достатніх обставин, які мають бути доведені суб'єктом звернення (ліквідатором) та, відповідно, підлягають встановленню судом для покладення субсидіарної відповідальності, з огляду на диспозицію частини першої статті 215 ГК України, частини другої статті 61 КУзПБ та підстави для відкриття провадження у справі про банкрутство (статті 1, 39 КУзПБ) потребує конкретизації об'єктивна сторона правопорушення з доведення до банкрутства / банкрутства з вини відповідальних суб'єктів, за які покладається субсидіарна відповідальність, зважаючи на сукупність таких обставин: 1) вчинення суб'єктами відповідальності, за відсутності у боржника жодних активів, будь-яких дій / бездіяльності, спрямованих на набуття / збільшення кредиторської заборгованості боржника без наміру її погашення (вказівка на вчинення / вчинення правочину без наміру його реального виконання боржником через відсутність матеріальних, фінансових, інформаційних, технічних, кадрових ресурсів; невиконання податкових зобов'язань, бездіяльність щодо стягнення дебіторської заборгованості тощо); при цьому не забезпечені реальними активами внески до статутного фонду боржника активами не вважаються; 2) прийняття рішення, вказівка на вчинення / вчинення майнових дій з виведення активів боржника за наявності у нього заборгованості та за відсутності будь-яких інших ресурсів (перспектив їх отримання боржником) для погашення заборгованості (такі дії вказують на мету – ухилення від погашення боржником заборгованості та її збільшення); 3) прийняття рішення, вказівка на вчинення дій / бездіяльності з набуття / збільшення кредиторської заборгованості боржника в той самий період часу (податковий період тощо) або з незначним проміжком часу з прийняттям рішення, вказівкою на вчинення / вчиненням майнових дій з виведення активів боржника за відсутності будь-яких інших ресурсів (перспектив їх отримання боржником) для погашення заборгованості.

Проте, оцінюючи будь-які дії / бездіяльність суб'єктів відповідальності щодо покладення на них субсидіарної відповідальності у справі про банкрутство, слід відмежовувати дії та обставини, які належать до ризиків підприємницької / господарської діяльності (стаття 42 ГК України).

Спеціальними умовами для субсидіарної відповідальності за дії / бездіяльність суб'єктів відповідальності, окрім вини, є наслідки у вигляді недостатності виявленого в процедурі банкрутства майна боржника, що підлягає включенню до ліквідаційної маси, для задоволення вимог кредиторів, різниця між вартісними показниками яких і є мірою субсидіарної відповідальності.

Господарський суд, оцінюючи надані сторонами докази, самостійно встановлює наявність чи відсутність складу цивільного правопорушення, який став підставою для стягнення шкоди.

За положеннями статті 73 та частини першої статті 74 ГПК України (щодо покладеного на сторону / учасника у справі про банкрутство тягаря доведення обставин, на які вона / він посилається як на підставу своїх вимог і заперечень) обставини існування або відсутності будь-якого з елементів / складових об'єктивної сторони цивільного правопорушення (стверджуваних або заперечуваних: вчинення дії, бездіяльність, існування боргу в період вчинення боржником майнової дії тощо) мають бути доведені у встановленому законом порядку належними та допустимими доказами. Тож особи, яким статтею 61 КУзПБ надано право звертатися до суду із заявою про притягнення винних осіб до субсидіарної відповідальності, мають для обґрунтування своїх вимог подати суду належні докази, які підтверджують склад правопорушення.

Відсутність (ненадання) належних доказів на підтвердження елементів / складових об'єктивної сторони порушення, тобто дій / бездіяльності конкретної особи (суб'єкта відповідальності), що вказують на доведення до банкрутства або банкрутство, спростовує існування об'єктивної сторони порушення з доведення до банкрутства (банкрутства) і, відповідно, не надає змоги визначити суб'єктів відповідальності, встановити вину в діях / бездіяльності цих осіб та покласти субсидіарну відповідальність на них.

Детальніше з текстом постанови від 29.04.2025 у справі № 910/1469/20 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127184530> (також див. постанову від 10.04.2025 у справі № 910/18943/20).

***

Особи, які виступають від імені юридичної особи, зобов'язані діяти не лише в межах своїх повноважень, а й добросовісно і розумно. Між господарським товариством та його посадовою особою (зокрема директором чи генеральним директором) у процесі діяльності складаються відносини довірчого характеру, у зв'язку із чим протиправна поведінка зазначеної особи може виражатися не лише у невиконанні нею обов'язків, установлених установчими документами товариства, чи перевищенні повноважень під час вчинення певних дій від імені товариства, а й у неналежному чи недобросовісному виконанні таких дій без дотримання меж нормального господарського ризику, з особистою заінтересованістю чи при зловживанні своїм розсудом, прийнятті очевидно необачних чи марнотратних рішень.

Будь-яка господарська операція, дія (бездіяльність) суб'єкта господарювання повинна мати розумне пояснення мети та мотивів її здійснення, які мають відповідати інтересам цієї юридичної особи.

Недодержання принципу добросовісності перетворюється на винну поведінку, оскільки протиправне порушення суб'єктивних цивільних прав особи є безпосереднім наслідком дій зобов'язаної особи, яка, зважаючи на конкретні обставини, могла усвідомлювати характер своїх дій як таких, що можуть завдати шкоди.

Банкрутство (неплатоспроможність) не є одномоментним процесом, а суд лише констатує цей стан, до якого призводять дії (бездіяльність) у широкому часовому проміжку.

Тому під час розгляду заяви про притягнення осіб до субсидіарної відповідальності та з'ясуванні наявності підстав для її покладення суд має дослідити сукупність правочинів та інших юридичних дій, вчинених під впливом осіб, а також їх бездіяльність, що сприяли виникненню кризової ситуації, її розвитку і переходу в стадію банкрутства боржника.

Детальніше з текстом постанови від 13.05.2025 у справі № 903/988/20 (903/177/24) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127678296>.

III. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Щодо кола осіб, які мають право на оскарження ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство

Ухвалу про відкриття провадження у справі про банкрутство мають право першочергово оскаржувати в судах апеляційної та касаційної інстанцій визнані судовим рішенням про відкриття провадження у справі про банкрутство сторони: боржник, ініціюючий кредитор, арбітражний керуючий та кредитор, вимоги якого забезпечені заставою майна боржника (незалежно від того, чи такі вимоги були визнані та включені до реєстру вимог кредиторів у справі про банкрутство).

Інші особи, за загальним правилом, можуть оскаржити ухвалу про відкриття провадження у справі про банкрутство лише за умови участі таких осіб у розгляді судом питання про відкриття провадження у справі про банкрутство (наприклад, інші кредитори, які подали заяви із грошовими вимогами до боржника до підготовчого засідання суду і заяви яких залишені без розгляду) або набуття такими особами відповідного процесуального статусу учасника справи (сторони у справі) про банкрутство (в тому числі до або під час підготовчого засідання).

Що ж до можливості уповноваженої особи засновників (учасників, акціонерів) боржника реалізувати своє право на апеляційне чи касаційне оскарження у випадку її уповноваження відповідним рішенням засновників (учасників, акціонерів) боржника вже після прийняття оскаржуваних цією особою судових рішень і, як виняток, набуття такою особою статусу учасника справи про банкрутство шляхом його схвалення (легітимізації) за наслідком участі цієї особи в судовому засіданні в судах апеляційної та касаційної інстанцій, то вона залежить від дотримання скаргником встановленого законом строку на апеляційне чи касаційне оскарження таких судових рішень у справі про банкрутство або доведення об'єктивної неможливості вирішення питання щодо уповноваження особи на представництво інтересів засновників (учасників, акціонерів) боржника раніше, зокрема й в межах строків відповідного (апеляційного чи касаційного) оскарження.

Детальніше з текстом постанови від 25.03.2025 у справі № 913/375/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126358688>.

Щодо повноважень апеляційного суду на повернення справи до суду першої інстанції на стадію прийняття заяви про відкриття провадження про банкрутство

У розумінні частини третьої статті 271 ГПК України передача справи на розгляд суду першої інстанції в разі скасування його ухвали стосується тих процесуальних рішень, які пов'язані виключно з рухом справи (перешкоджають подальшому провадженню у справі) та якими провадження у справі не закінчується.

Такі судові акти не вирішують питання по суті, а лише сприяють подальшому руху справи та стосуються вирішенню певних процедурних моментів.

Ухвала суду першої інстанції, винесена за результатами проведення підготовчого засідання у справі про банкрутство (про відкриття або про відмову у відкритті провадження у справі), хоча й опосередковує процедуру банкрутства, оскільки вирішує процедурні питання – про застосування (відсутність підстав) для застосування / відкриття однієї із передбачених Законом процедур банкрутства (процедури розпорядження майном) – та започатковує здійснення провадження у справі про банкрутство, однак за своєю процесуальною природою належить до судового рішення, ухваленого по суті спору в розумінні положень частини третьої статті 232, статей 233, 237, 238 ГПК України тощо.

Отже, ухвала про відкриття (про відмову у відкритті) провадження у справі про банкрутство не належать до тих процесуальних судових рішень, які пов'язані суто з рухом справи.

Тому з огляду на повноваження, визначені статтею 275 ГПК України, суд апеляційної інстанції має самостійно встановити обставини щодо наявності / відсутності матеріально-правових підстав для відкриття провадження у справі, зокрема щодо наявності або відсутності між кредитором і боржником «спору про право», та ухвалити нове рішення.

Детальніше з текстом постанови від 24.04.2025 у справі № 910/9327/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126866967>.

Щодо скасування апеляційним судом рішення суду першої інстанції та передачі справи для її розгляду в межах справи про банкрутство відповідача

У частині третій статті 7 КУзПБ законодавець не встановлює інших правил підсудності, а лише конкретизує механізм реалізації приписів пункту 8 частини першої статті 20 ГПК України, частини першої, абзацу першого частини другої статті 7 КУзПБ, установивши, що матеріали справи, в якій стороною є боржник, щодо майнових спорів з вимогами до боржника та його майна, провадження в якій відкрито до відкриття провадження у справі про банкрутство, надсилаються до господарського суду, в провадженні якого перебуває справа про банкрутство, який розглядає спір по суті в межах цієї справи.

Водночас, визначаючи юрисдикцію спору, в якому бере участь особа, щодо якої відкрито провадження у справі про банкрутство, слід враховувати таке:

- юрисдикція спору визначається на час відкриття провадження у справі в суді першої інстанції, а тому застосуванню підлягає процесуальне законодавство, що було чинним саме на час відкриття провадження;

- апеляційний суд перевіряє законність й обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів апеляційної скарги та вимог, заявлених в суді першої інстанції. При цьому суд апеляційної інстанції перевіряє законність рішення суду першої інстанції в межах тих обставин та подій, які відбулися під час розгляду справи судом першої інстанції;
- норми статті 7 КУЗПБ регулюють питання передачі справи господарському суду, в провадженні якого перебуває справа про банкрутство, ще на стадії розгляду справи у суді першої інстанції та до ухвалення рішення суду по суті заявлених вимог;
- передача справи до господарського суду на підставі частини третьої статті 7 КУЗПБ є можливою лише на стадії розгляду справи в суді першої інстанції та до ухвалення рішення судом першої інстанції по суті заявлених вимог. Неможливо передати матеріали справи до суду іншої юрисдикції з ухваленим у ній рішенням по суті заявлених вимог;
- не є підставою для скасування рішень під час апеляційного / касаційного перегляду з передачею справи до господарського суду відкриття провадження у справі про банкрутство, яке відбулося після ухвалення судового рішення судом першої інстанції, за винятком, якщо судові рішення суду першої інстанції підлягає скасуванню з направленням справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Крім того, не можна скасовувати прийняте по суті рішення з мотивів порушення порядку розгляду позовних вимог (в окремому позовному провадженні чи в межах справи про банкрутство), зосередившись лише на аналізі суб'єктного складу учасників у контексті порушення щодо них провадження у справі про банкрутство без урахування предмета заявленого позову, змісту спірних правовідносин та фактичних обставин справи. У такому разі відповідне рішення матиме ознаки видимої легітимності (дотримання ознак «форми») та не забезпечуватиме гарантування передбаченого статтею 6 Конвенції права на доступ до суду і захист порушених прав.

Детальніше з текстом постанови від 04.06.2025 у справі № 917/1998/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128100686>.

Щодо закриття апеляційного провадження за апеляційною скаргою розпорядника майна боржника, повноваження якого припинені після подання апеляційної скарги

Звернення розпорядником майна до суду з позовом про визнання недійсними правочинів боржника узгоджується й відповідає нормам КУЗПБ (статті 42, 44) та повноваженням арбітражного керуючого. У такому випадку розпорядник майна звертається не за захистом власних інтересів, а з метою захисту та збереження майна боржника.

Розпорядник майна у справі про банкрутство не є представником юридичної особи, а є самостійним учасником у справі про банкрутство, за винятком припинення господарським судом повноважень керівника або органу управління боржника та покладання його обов'язків на розпорядника майна (стаття 40 КУЗПБ). При цьому обсяг повноважень, наданий арбітражному керуючому – розпоряднику майна боржника положеннями КУЗПБ та ГПК України як учаснику у справі про банкрутство (зокрема щодо оскарження судових актів, відмови від поданих скарг та ін.), не змінюється від зміни особи, яка призначена господарським судом для здійснення процедури розпорядження майном боржника, тобто від зміни особи арбітражного керуючого.

Втрата арбітражним керуючим після дати подання ним апеляційної скарги повноважень розпорядника майна у справі про банкрутство через заміну його іншим арбітражним керуючим не нівелює вчинені попереднім арбітражним керуючим процесуальні дії на виконання вимог КУзПБ та ГПК України.

Тож немає правових підстав для застосування пункту 2 частини першої статті 264 ГПК України щодо закриття апеляційного провадження у зв'язку з тим, що апеляційна скарга підписана особою, яка не має на це права.

Крім того, зазначена норма застосовується тоді, коли судом апеляційної інстанції після відкриття апеляційного провадження виявлено, що саме на момент подання апеляційної скарги її не було підписано або подано особою, яка не має процесуальної дієздатності, або підписано особою, яка не має права її підписувати.

Отже, підставою для закриття апеляційного провадження згідно з наведеним положенням є саме відсутність в особи, яка підписала апеляційну скаргу, відповідних повноважень на час вчинення процесуальної дії, тобто підписання цієї скарги.

Детальніше з текстом постанови від 24.06.2025 у справі № 910/18969/23 (910/1907/24) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128382619>.

Дайджест № 4/2025 правових позицій судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС (актуальна судова практика у справах про банкрутство юридичних осіб). Рішення, внесені до ЄДРСР, за квітень – червень 2025 року / упоряд. управління забезпечення роботи судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС. Київ, 2025. 39 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн
fb.com/supremecourt.ua
[**t.me/supremecourtua**](https://t.me/supremecourtua)